

DE WERELD WANKELT, MAAR KIJK UIT!

Leer van de vijgenboom deze les: zo gauw zijn takken uitlopen en in blad schieten, weet je dat de zomer in aantocht is. (Marcus 13,28)

Wees dus waakzaam, want jullie weten niet wanneer de heer des huizes komt (Marcus 13,35)

Virus

De wereld wankelt. Rampen lijkt steeds dichterbij te komen. Dit jaar overspoelde een virus de wereld. Er is inmiddels een vaccin. Maar de meeste mensen zijn er wel van doordrongen dat het nog wel een jaar duurt voordat de wereld weer een beetje in evenwicht is. En: dat een volgend virus alweer op de loer kan liggen.

Gaan we ooit weer helemaal terug naar normaal? Je hoeft geen profeet te zijn om te zien dat er voorgoed iets is veranderd. Gaan we ooit nog wel onbevengene handen schudden? Kunnen concertzalen nog wel ooit tot aan de nok gevuld zijn? En hoe gaat het met de kerk? Zullen we het ooit weer willen en durven: in volle banken aanschuiven? De kerk wankelt met de wereld mee.

Klimaat

De wereld wankelt. Maar dat wisten we al langer. Een klimaatcrisis kruipt gestaag dichterbij. Het is door de coronacrisis een beetje naar de achtergrond gedrongen. Maar uit het oog betekent niet: uit de wereld.

Wetenschappers praten over de vraag of we het point-of-no-return al gepasseerd zijn. Is er nog een weg terug? De een zegt van niet, de ander van wel. Maar die laatste voegt er aan toe: het is wel één minuut voor twaalf. Want pas op: de wereld wankelt.

Cyberoorlog

De wereld wankelt. Soms is het onzichtbaar. Vorig jaar verscheen het boek met de titel 'Het is oorlog maar niemand die het ziet'. Het is een boek over de oorlogsvoering op internet. De journalist Huib Modderkolk schetst een onthutsend beeld over de gevaren die dreigen.

De wereld van het internet wordt geregeerd door inlichtingendiensten en hackerscollectieven. Er zijn onzichtbare krachten in het spel die een greep naar de macht kunnen doen. En de schrijver geeft voorbeeld na voorbeeld die laten zien dat dit nu al aan de gang is. Bedrijven kunnen failliet gaan, politieke processen beïnvloed, sluizen worden opengezet, elektriciteitscentrales gesaboteerd. De wereld is niet stabiel. En het bepaalt ons levensgevoel.

Rampjaar

De wereld wankelt. Dat was ook het levensgevoel van de schrijver van het Marcus-evangelie. 'Schrijver van het Marcus-evangelie' zeg ik wat neutraal. Want wij hebben het evangelie zelf aan de discipel Marcus toegeschreven, maar dat staat nergens in het evangelie zelf. Bijbelgeleerden gaan er vanuit dat de schrijver hoorde bij de tweede generatie christenen. Hoewel het het oudste evangelie is, is het pas na 70 na Christus geschreven.

70 na Christus: het rampjaar in de Joodse geschiedenis. Er was een opstand tegen de Romeinen uitgebroken. Maar die maakten korte metten met de rebellen. De opstand werd neergeslagen. De tempel werd verwoest. En een laatste clubje rebellen, dat zich nog had verschanst in de citadel van Massada, pleegde collectief zelfmoord. Wie nu op de Massada staat, ziet in het dal nog steeds de contouren van de imposante Romeinse legerkampen.

Na de verschrikkingen

De wereld wankelt. Tegen die achtergrond schreef de schrijver van Marcus zijn evangelie. En het wordt door die achtergrond gekleurd. Woorden die Jezus ooit had gesproken over zijn terugkomst, werden waarschijnlijk extra ingekleurd en aangevuld vanuit die latere context.

Je voelt de verwoesting. De Bijbelschrijver spreekt over 'dagen na de verschrikkingen'. Niets staat meer vast. Zelfs de zon en de maan en de sterren staan niet meer vast, zo lijkt het. Ze hebben altijd de mensen bijgelicht, maar ze doen het niet meer. De mensen gaan in het duister. De hemelse machten wankelen, omdat de wereld zelf wankelt.

Hoop

Angstaanjagend. Ja, en toch wil de Bijbelschrijver ons vooral woorden van hoop doorgeven. Dat klinkt misschien vreemd na al die doembeelden. Maar denk nog even aan die achtergrond. Het land Israël lag in puin. De tempel als religieus middelpunt was met de grond gelijk gemaakt. En de bevolking was verslagen met ontelbare doden tot gevolg. Vind je het vreemd dat er veel nadruk ligt op die boodschap van een wankel wereld?

En toch ligt daar niet álle nadruk op. Want de boodschap van het Marcus-evangelie is: *de wereld mag wankelen, maar de Mensenzoon wankelt niet*. En hij heeft uiteindelijk de geschiedenis in zijn hand.

Naderende zomer

Het Marcus-evangelie is bedoeld als bemoediging voor het groepje Jezus-volgers dat deelde in de schok van het Joodse volk. Tegen een donkere achtergrond haalt Marcus woorden van Jezus naar voren die bedoeld waren als brandstof van hoop. Het gaat om twee beelden: dat van de vijgenboom en een deurwachter.

De eerste groene stipjes aan een vijgenboom zijn de tekenen van een naderende zomer. Zo moeten ook de hoorders van Marcus weten dat al die genoemde verschrikkingen tekenen zijn van een naderend einde. Maar het einde van wat? Van die verschrikkingen! Het gaat om een boodschap van hoop. Na de winter van verschrikkingen zal er een zomer komen!

Wachter

Het tweede beeld is dat van een huiseigenaar die zijn huis overliet aan zijn dienaren en een wachter bij de deur plaatste. Ze moesten goed op zijn zaken passen. Ze kregen daarmee een grote verantwoordelijkheid. Ze werden zijn plaatsvervangers.

Maar de heer zou terugkomen. Hij zou hen niet blijvend aan hun lot overlaten. Maar het wachten vroeg wel om waakzaamheid. Ze mochten zijn zaken niet laten versloffen. Daarom: pas op, blijf uitkijken naar die heer, blijf rekening houden met zijn terugkomst. Je mocht anders zijn eigendommen hebben verwaarloosd. Of dieven de gelegenheid hebben gegeven zaken te roven.

Hoogspannen verwachting

Het eerste beeld – dat van de vijgenboom – benadrukt dat wat buiten ons om gaat. Het tweede – van de wachter – gaat over wat wij kunnen doen. Maar beide zijn positieve, hoopgevende beelden. Ze willen dit laten zien: de wereld wankelt, maar de Mensenzoon zal terugkomen en uitkomst bieden.

Probleem voor ons als latere lezers, is dat Marcus zijn lezers voorhoudt dat dit alles nog in zijn generatie zal gebeuren: *‘Deze generatie zal zeker nog niet zijn verdwenen wanneer al deze dingen gebeuren.’* Dat geldt misschien voor de verwoesting van de tempel, maar niet voor de wederkomst. Weliswaar wordt een aantal keren herhaald dat we niet weten wanneer de Mensenzoon terugkomt. Maar is het duidelijk dat de schrijver van Marcus – net als Paulus overigens – ervan uitging dat het nog in zijn tijd zou gebeuren.

Is de lijn dood?

Het gebeurde niet. De eerste christenen stonden bij wijze van spreken nog op de toppen van hun tenen uit te kijken naar de terugkomst van Jezus. Maar al snel kregen ze kramp in hun kuit en ontstond er verontrusting: zou het wel zo zijn?

En wij leven bijna tweeduizend jaar later. Bij veel christenen is deze verwachting dan ook uit hun geloof weggezaakt. Wie op een perron op een trein staat te wachten die niet komt, denkt aanvankelijk: De trein heeft vast vertraging. Maar wanneer de trein er na twee uur nog niet is, denk je: Zal er nog wel een trein komen? En wanneer er na drie weken nog geen trein is langs geweest, ben je al gewend aan de conclusie: Hier rijden geen treinen meer, de lijn is dood.

Rails

Daarom is die voorstelling van een Mensenzoon die de geschiedenis in zijn hand heeft en terugkomt, voor ons een van de meest moeilijke. Ze sluit niet aan bij onze ervaring. Wij zien alleen een wereld die wankelt. En een verroeste rails naast het perron van de wereld.

Nee, zo verwachtingsvol als het Marcus-evangelie is, kunnen wij niet meer zijn. Maar we kunnen ons nog wel laten aansteken door zijn verwachtingsvolle blik. Ik moet dan denken aan wat ik als kleine jongen deed samen met mijn vriendjes. We woonden naast het spoor en we legden vaak ons oor op de rails. Als er nog

lang geen trein in zicht was, hoorde je aan een zacht suizen in de rails dat er iets aankwam.

Uitkijken

Ook in de roestige rails van onze wereld kan het nog suizen. Is dat ook niet de hoop die het Kerstfeest elk jaar in mensen wakker maakt? In dit moeilijke coronajaar zie je dat mensen eerder beginnen met de Kerstsfeer dan in andere jaren. Er heerst een verlangen naar hoop, naar lichtpuntjes. Er is behoefte aan warmte en geborgenheid. Het feest van het Kerstkind biedt dat. Voor gelovigen en half-, anders- of ongelovigen.

Dat Kerstkind is een klein knopje van een wereld waarin het zomer kan worden. Zo zullen herders het straks ook horen in de wankele tijden waarin zij leefden: *'Heden is u de Heiland geboren, de Redder van de wéreld en dit is het teken: een kind in een kribbe.'* Het kleine kind vormt het teken van iets groots. Ook in een wankele wereld kunnen je nog naar iets uitkijken. Je hoort een zacht suizen en kijkt op: is er al iets te zien? In een wankele wereld speuren wij naar hoopvolle tekenen.